

Kreetalla oli reilut 100 vuotta sitten oma raha

Kreetan saari muodosti vuodesta 1898 vuoteen 1913 autonomisen valtion, jolla oli omat lippunsa, vaakunansa ja rahansa. Saari oli tuolloin vielä muodollisesti Turkin alainen, mutta saarelaisten enemmistö toivoi liittymistä Kreikkaan. Liitos toteutui vuoden 1913 lopulla.

Kreetan saari Välimeressä Kreikan niemimaan eteläpuolella tunnetaan eräänä varhaisimmista korkeakulttuureista Euroopan alueella. Tätä kulttuuria kutsutaan minolaiseksi kulttuuriksi. Saari on tunnettu myös varhaisista antiikin aikaisista rahoistaan. Kreetan on kulttuurisesti ollut jo pitkään osa kreikkalaista kulttuuria.

Kreeta on Välimeren viidenneksi suurin saari, jonka pinta-ala on noin 8 000 neliökilometriä. Siellä on nykyisin asukkaita reilut 600 000.

Saaren strategisesti tärkeä asema Välimeressä idän ja lännen sekä pohjoisen ja etelän välissä on tehnyt siitä myös valloittajia houkuttelevan paikan. Rooman valtakunnan valta Kreetalla alkoi 60-luvulla eKr. Kristinusko levisi saarelle vähitellen 60-luvulta jKr alkaen. Rooman valtakunnan jakautuessa Kreeta joutui Itä-Roomalle ja samoin kristillisen kirkon jaossa kreikkalaiskatolilainen kirkko tuli saarella vallitsevaksi.

Bysantin valtakaudella Kreeta joutui kansainvaellusten kaudella monien kansaryhmien hyökkäysten kohteeksi ja myös merirosvot onnistuivat pitämään saarta tukikohdanaan valtakunnan heikkouden kaudella. Merirosvojen hallinnassa

Kreetan autonomisen valtion santarmijoukot muodostettiin paikallisista kapinallisista. Vanhassa postikortissa näkyy myös Kreetan valtion lippu. Kreetalla oli rahojen lisäksi myös omia postimerkkejä. Kuvassa myös italialainen karabinieri opastamassa Kreetan santarmeja.

saaresta kehittyi orjamarkkinakeskus. Bysanttilaiset onnistuivat vahvistamaan valtaansa saarella uudelleen 960-luvulla ja toivat alueelle lisää väestöä manner-Kreikasta. Bysantti joutui kuitenkin myymään saaren Venetsialle vuonna 1204 neljännen ristiretken jälkimainingeissa.

Venetsiasta muodostui keskiajan loppupuolella merkittävä kauppa-mahti itäiselle Välimerelle ja Kreetasta tuli sen ensimmäinen merentakainen siirtokunta. Venetsialaiset kutsuivat saarta nimellä Candia ja heidän kaudellaan roomalaiskatolilaisuudesta tuli saaren virallinen uskonto. Kreetalaiset eivät kuitenkaan suostuneet luopumaan kreikkalaiskatolilaisuudestaan. Venetsian vallan aikana saarelle rakennettiin runsaasti linnoitukisia, palatseja ja satamia. Konstantinopolin kukistuttua vuonna 1453 kaupungista pakeni runsaasti väestöä Kreetalle.

Venetsian valta Kreetalla kesti 1600-luvun puoliväliin, vaikka turkkilaiset olivat aloittaneet hyökkäykset saarelle jo 1500-luvulla. Turkkilaiset valloittivat saarelta ensimmäiset sillanpääasemat vuonna

1645. Viimeisenä saaren pääkaupunki Candia eli nykyinen Iraklion antautui 1669 ja venetsialaiset luovuttivat saaren turkkilaisille. He saivat kuitenkin sopimuksen mukaan pitää saarella muutaman tukikohdan aina 1700-luvun alkupuolelle.

Turkin vallan kaudella saari joutui ankan verotuksen kohteeksi ja valloittajat yrittivät käännäyttää saarelaisia islaminuskoon. Käännyttäville tarjottiin etuisuutena esimerkiksi alhaisempia veroja. Jonkin verran saarelaisia kääntyikin ainakin virallisesti islaminuskoksisiksi ja lisäksi saarelle muutti muualta islaminuskoista väestöä. 1800-luvun loppupuolella väestöstä oli virallisten tietojen mukaan islaminuskoista jopa 40 prosenttia.

Kreetalaiset kapinoivat useaan otteeseen turkkilaisten hallintoa vastaan ja ensimmäinen isompi kapina saarella oli vuonna 1770. Saarelaiset eivät saaneet tuolloin kapinoilleen toivottua ulkomaista apua ja Turkin onnistui kukistaa kapinalliset verisesti.

Kreikan itsenäistyttyä vuonna 1821 turkin vallasta Kreeta jäi edel-

leen turkkilaisten haltuun. Saarella kapinoitiin jälleen vuonna 1828, mutta tällöinkin turkkilaiset onnistuivat lyömään kapinalliset. 1860-luvun puolivälissä kreetalaiset odottivat jälleen ulkopuolista apua Turkkia vastaan ja vaativat saaren liittämistä Kreikkaan eli énosista. Saarelle saapuikin Kreikasta vapaaehtoisia sekä aseistusta. Tuolloiset suurvallat kehittivät kuitenkin saarelaisia rauhoittumaan ja painostivat Kreikkaa luopumaan saarelaisen auttamisesta, koska ne eivät halunneet tuolloin muutoksia itäisen Välimeren alueen poliittiseen tilanteeseen.

Kreetan autonominen valtio muodostetaan vuonna 1898

Vasta 1800-luvun lopulla tilanne alkoi muuttua. Saarella syttyi kapinoita vuonna 1896, johon turkkilaiset vastasivat verisesti. Kreikka oli lähettämässä joukkojaan saarelle, kun tuolloiset suurvallat päättivät estää tilanteen kärjistymisen ja lähettivät omia joukkojaan saarelle. Vuonna 1898 saaren tuolloisessa pääkaupungissa sattuneessa välikohtauksessa 17 brittiläistä sotilasta kuoli ja suurvallat Ison-Britannian johdolla vaativat Turkia vetämään joukkonsa välittömästi pois saarelta.

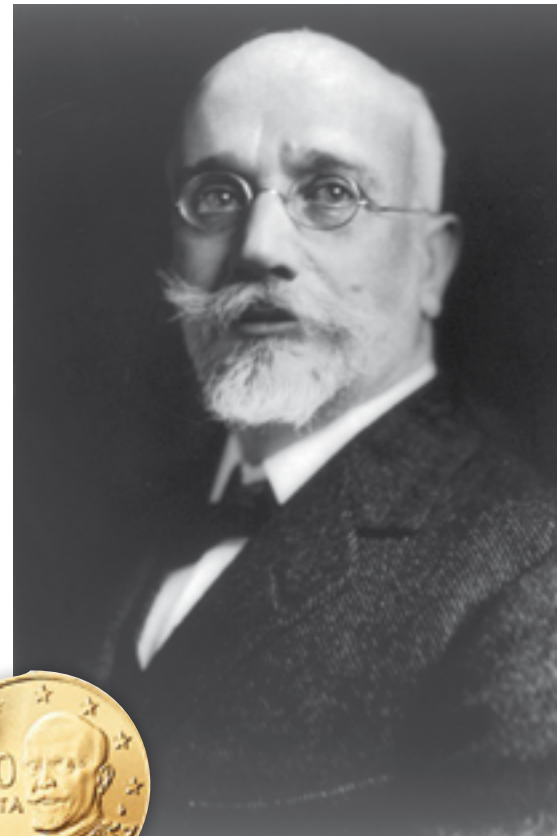
Iso-Britannia, Ranska ja Venäjä olivat aikoinaan taanneet Kreikan valtion koskemattomuuden sen itsenäistyttyä ja ne halusivat myös 1800-luvun lopulla pitää omaa lippuaan korkealla tuolla alueella, mutta olivat epäluuloisia toisiaan kohtaan. Italia, joka oli vasta 1860-luvulla yhtenäistynyt, halusi myös nousta alueella suurvallan asemaan. Nämä

neljä valtiota päättivät, että saarelta vetäytyneiden turkkilaisjoukkojen tilalle saarelle tuodaan näiden maiden joukkoja ja saari jaetaan neljään vyöhykkeeseen. Turkkilaiset joutuivat suostumaan ja vetämään joukkonsa pois.

Saaresta muodostettiin autonominen Kreetan valtio, joka kuitenkin vielä muodollisesti kuului Turkin valtakuntaan. Kreetan valtiolla oli oma lippu ja vaakuna ja pian sille luotiin myös omat rahat. Kaikissa näissä pohjana olivat Kreikan vastaavat. Lippu oli muodostettu Kreikan sinisellä pohjalla olevasta valkoristilipusta, johon tangon puoleiseen yläneljännekseen oli laitettu Turkin ylivaltaa kuvaava punaisella pohjalla oleva valkoinen tähti. Sama kuvio oli myös vaakunassa.

Kreetan valtion siviilihallinnosta vastasi toimeenpaneva neuvosto, jonka johdossa oli saaren ylikomissaariksi nimetty tuolloisen Kreikan kuninkaan Yrjö I:n nuorempi poika, prinssi Georgios. Muina jäseninä oli saaren kreikkalaisia ja turkkilaisia vaikuttajia. Tilanne rauhoitui joksikin aikaa, mutta vähitellen kreikkalaisten vaatimukset saaren liittämisestä Kreikkaan kasvoivat uudelleen.

Kreikkaan liittymistä vaativan liikkeen johdossa oli toimeenpanevan neuvoston kreikkalaisjäseniin kuulunut Elefthérios Venizélos. Kreetalla vuonna 1864 syntynyt Venizélos kutsui hankeen ajamiseksi vuonna 1905 koolle vallankumousneuvoston. Tämä hajotettiin laittomana, mutta kreikkalaisten liitosvaatimukset eivät laantuneet.

Elefthérios Venizélos oli kreetalaisyntyinen poliitikko, joka oli merkittävästi vaikuttamassa saaren liittymiseen Kreikkaan. Hän toimi myös useasti Kreikan pääministerinä. Kreikan nykyisessä 50 sentin (eli kreikkalaisittain leptan) kolikossa on hänen kuvansa kansallisella puolella.

Prinssi Georgios erosi toimeenpanevan komitean johdosta vuonna 1906 ja uudeksi puheenjohtajaksi tuli Aléxandros Zaïmis. Vuonna 1908 komitea julisti saaren olevan valtioliitossa Kreikan kanssa.

Kreikkaan muuttanut Venizélos onnistui nousemaan vuonna 1910 maan pääministeriksi. Vuonna 1912

Kreetan valtion toimeenpaneva komitea, jota johti Kreikan prinssi Georgios vuodelta 1898.

Kreetan toimeenpaneva komitea vuonna 1906.

Kreikka, Serbia, Montenegro ja Bulgaria julistivat sodan Turkille ja onnistuivat laajentamaan alueitaan Balkanilla Turkin kustannuksella. Liittokunnalle tuli kuitenkin kiistaa voittomaiden jakamisesta lähinnä Makedonian alueella. Niinpä Kreikka ja Serbia liittoutuivat Bulgariaa vastaan ja julistivat sille sodan. Sodan aikana myös Turkki aloitti uudelleen sotatatoimet Bulgariaa vastaan ja onnistui saamaan takaisin osan Bulgarialle menettämistään alueista.

Vuoden 1913 lopulla sotien tuloksena Turkki luopui vaatimuksistaan Kreetaa kohtaan. Kreetta julistettiin kuuluvaksi Kreikkaan ja Kreetan autonomisen valtion 15-vuotinen tarina päättyi. Kreikassa lasketaan tänä vuonna liikkeeseen 2 euron erikoisraha Kreetan Kreikkaan liittymisen 100-vuotisjuhlan kunniaksi.

Vuonna 1923 Kreikka ja Turkki pääsivät sopimukseen väestönvaihdosta, jonka tuloksena islaminuskoista väestöä muutti Kreetalta Turkkiin ja Anatolian niemimaan

rannikoiden kreikkalaisia muutti myös Kreetalle asumaan. Osa Turkin vallan aikana virallisesti islaminuskoisiksi kääntyneistä kreetalaisista oli vaihtanut uskontonsa takaisin kreikkalaiskatolilaisuuteen jo Turkin vallan heiketessä saarella 1800-luvun lopulla. Nykyisellään saari on lähes täysin kreikkalaiskatolilainen.

Elefthérios Venizélos toimi vielä pitkää Kreikan politiikassa ja ehti olla maan pääministerinä yhteensä seitsemän kertaa. Osa pääministerikausista oli tosin hyvinkin lyhyitä Kreikan värikkästä sisäpolitiikasta johtuen. Viimeisen kerran hän oli pääministerinä vuoden 1933 alussa. Venizélos kuoli vuonna 1936 Pariisissa. Hän ei sukunimestään huolimatta ole tiettävästi sukua viime vuosina Kreikan politiikan johtotehtävissä olleelle Evangelos Venizéloselle.

Kreetan omat rahat

Kreetan valtiota varten lyötiin Ranskassa, Pariisin rahapajassa 1900-lu-

vun taitteessa jonkin verran omia kolikoita. Kolikot ovat drakma- ja leptamääräisiä ja muistuttavat muutenkin hyvin paljon aikakautensa kreikkalaisia kolikoita. Myös Kreikka lyötti tuolloin omat rahansa pääosin Pariisin rahapajassa.

Kreikan rahojen tavoin Kreetan rahat lyötiin Latinalaisen rahaliiton standardin mukaan. Kultarahoja Kreetan nimissä ei ole lyöty, mutta suurin kolikoista eli vuonna 1901 lyöty 5 drakman raha on standardin mukaisesti painoltaan 25 grammaa ja se on pitoisuudeltaan 900 promillen hopeaa. Rahan alkuperäiseksi lyöntimääräksi on ilmoitettu suomalaisittain katsottuna kohtuulliset 150 000 kappaletta. Ilmeisesti iso osa lyöntimäärästä on ajan saatossa kadonnut tai sulatettu, sillä varsinkin hyväkuntoiset kappaleet tätä rahaa ovat keräilymarkkinoilla harvinaisia siten myös varsin kalliita.

Seuraavaksi suurimmat arvot 2 ja 1 drakmaa ovat painoltaan vastavasti 10 ja 5 grammaa. Niiden hopeapitoisuus on samoin standardin mukainen 835 promillea. Myös 50 leptan kolikko on samaa pitoisuutta ja paino myös samassa linjassa eli 2,5 grammaa. Kaikkia näitä on myös lyöty vain vuosiluvulla 1901 varustettuina. Keräilymarkkinoilla 2 drakman raha on nykyisin myös melko harvinainen 175 000 kappaletta ilmoitetusta lyöntimäärästään huolimatta ja hyväkuntoisena useamman tuhannen euron hintainen.

Pienempien hopearahojen 1 drakman ja 50 leptan lyöntimäärät vuonna 1901 olivat 500 000 ja 600 000 kappaletta. Kohtuullisen suurista lyöntimäärästään huolimatta nämäkään rahat eivät nykyisin keräilymarkkinoilla ole yleisiä varsinkaan hyväkuntoisina, mikä heijastuu myös niiden hintoihin.

Pikkuarvoista vuonna 1900 lyötiin 1 ja 2 leptaa pronssista ja 5, 10 ja 20 leptaa nikkelikuparista. 10 leptan kolikkoa on lyöty 2 miljoonaa kappaletta, joten se on eniten lyöty Kreetan kolikoista. 20 leptan kolikon lyöntimäärä oli 1,25 miljoonaa kappaletta.

Pikkuarvoja on lyöty myös vuosiluvulla 1901 lyödyt pronssiset 1 ja 2 leptaa. 1 leptan kolikkoa lyötiin yli 1,7 miljoonaa kappaletta. 2 leptan kolikon lyöntimäärä oli reilut 700 000 kappaletta.

Kuvat: www.greekbanknotes.com

Kreetan setelit on painettu Englannissa Bradbury, Wilkonson & Co:n painossa. Niitä on 25 ja 100 drakman nimellisarvoisina.

Kreetaa varten perustettiin Venizeloksen johdolla ja Kreikan keskuspankin avustuksella myös oma pankki Trapeza Kritis eli Kreetan pankki, joka sai 30 vuodeksi yksinoikeuden laskea liikkeeseen seteleitä saarella. Pankki laski liikkeeseen vuodesta 1900 alkaen 25 ja 100 drakman nimellisarvoisia seteleitä. Kreetan omien seteleiden liikkeeseenlasku päättyi, kun pankki vuonna 1919 liitettiin osaksi Kreikan keskuspankkia. Trapeza Kritis-niminen yksityispankki toimi Keikassa myös 1900-luvun loppupuolella, mutta sen taru päättyi ennen vuosituhannen vaihdetta rahoituskandaaleihin. Tällä pankilla ei ole suoraa yhteyttä aiempaan Kreetan pankkiin.

Kreetan pankin setelit muistuttavat varsin paljon aikakautensa kreikkalaisia seteleitä. Ne on painanut englantilainen varmuuspaino Bradbury, Wilkinson & Co., joka samoihin aikoihin painoi seteleitä myös Suomelle.

Setelit ovat pohjapainatukseltaan keltavihreitä ja siten erityisesti 25 drakman setelit varsin värikkäi-

Kreetan Pariisissa lyödyt kolikot muistuttavat paljolti saman ajan kreikkalaisia kolikoita. Rahat on lyöty frangijärjestelmän standardin mukaisesti. Pienemmissä kolikoissa on tunnuspuolella kreikaksi teksti Kritiki politeia (Kreetan valtio) ja kruunu. Isommissa saaren hallinnon johdossa olleen Kreikan prinssi Georgioksen kuva ja arvonimi kreikaksi.

tä. Setelit ovat luonnollisesti kreikkankielisiä, mutta seteleiden kääntöpuolella on pankin nimi ja stelin nimellisarvo myös ranskaksi. Seteleiden etusivun keskellä on Kreetan valtion vaakuna ja siitä oikealle saaren kenraalikuvernöörin eli Kreikan prinssi Georgioksen muotokuva.

Kansikuvana vanha piirros brittijoukkojen saapumisesta Kreetalle keväällä 1897. Britit saapuivat saarelle miehittämään omaa neljännessään sen jälkeen, kun saarella oli alkanut kapina Turkia vastaan vuonna 1896. Muut miehitysvallat olivat Ranska, Italia ja Venäjä.

TUU TUURIIN

TUU TUURIIN ja näe ainutlaatuinen "SHAKIRIN SARJA"

(ks. Numismaatikko-lehti 1/2008). Setelisarja sisältää peräti 15 kpl 1977 50 mk:n seteliä ilman allekirjoitusta sekä 30 kpl viereisiä seteleitä.

Mukana myös kolme Presidentti Mauno Koivistolle 1983 syntymäpäivälahjaksi annettua seteliä.

Näyttely avoinna pe, la, su 13.-15.09.2013

Tuurin tiloissa on myös pysyvä suomalaisten rahojen näyttely.

**Seinäjoen Seudun Numismaatikot ry:n
rahahuutokauppa sunnuntaina 15.09.2013
TUURIN KYLÄKAUPAN TILOISSA.**

Tuurin Kyläkaupan yhteydessä on myös viihtyisä hotelli Onnen Tähti. Tule viipymään. Puh. 010 770 7001.

WWW.TUURI.FI

Kun raha taipui tupakalle

Varhaiskantaiset vaihtohyödykkeet edelsivät leimatun rahan käyttöä. Niiden käyttö jatkui monilla alueilla kauan leimatun rahan rinnalla. Yhteisöjä koskeneina kriisiaikoina hyödykkeiden käyttö epävirallisina maksuvälineinä kasvoi. Näin tapahtui Suomessakin ensimmäisen ja toisen maailmansodan aikana erityisesti tupakan osalta.

Tupakka määrättiin Virginiassa jopa viralliseksi rahaksi 1600-luvulla. Virginia on säilynyt tupakan merkivalikoimissa läpi vuosisatojen. Se on maailman eniten viljelty ja tupakkateollisuuden käyttämä tupakkalaji. Intiaanien viljellyin tupakka oli palturitupakka. Tämä virginian-tupakkaa kookkaampi kasvi tuotiin Eurooppaan ensimmäisenä tupakkalajina.

Tupakan poltto levisi sodan aikana

Tupakointi oli ollut maantapa ennen II maailmansotaa. Se vahvistui entisestään sodan alettua. Rintamaolosuhteissa monista aiemmin tupakoimattomista tuli ketjupolttajia. Pelko- ja jännitystilat, väsymys, masennus ja henkinen murtuminen, haavoittuminen ja jatkuva kuolemanvaaran kokeminen olivat osatekijöitä rintamalla tupakoinnin kierteeseen, joka monilla jatkui sotatoimien päätyttyä. Myös kotirintamalla oli vaikeaa kestää sodan vaikeuksia ja vaikutuksia. Tupakan poltto yleistyi myös rintamalinjojen takana.

Ake Jermon toteaa kirjassaan Kun kansa eli kortilla: "Tuskin millekään muulle tarvikkeelle – ei ainakaan nautintoaineelle, ei edes kahville – uhrattiin noin vuosina lehdistössä niin paljon palstamillimetre-

Tupakkalehtinen tanko, jota käytettiin maksuvälineenä Uudessa Guineassa Oseaniassa II maailmansodan aikana. Tupakan lehdet on litistetty ja punottu leteiksi. Tanko on virginialaistupakkaa Yhdysvalloista. Tangon pituus on 17 cm ja paino 10,4 g.

jä kuin tupakalle. Siitä ei kirjoitettu pelkästään yleisönosastoissa, vaan vähintään yhtä tulikivenkatkuisia säännöstelyvaatimuksia esittivät pakinoitsijat ja palstanikkarit. Tietäähän sen, ovathan lehti-ihmiset aina olleet nikotinisteja. Myös uutismiehillä riitti tupakasta työtä ja tuskaa, sillä tupakkavarkaudet kävivät yhä yleisimmiksi ja röyhkeämmiksi."

Tupakka kortille

Sodan aikana vallitsi tavarapula. Vaikka rahaa olisi ollut, sillä ei ollut suurtakaan arvoa, jos ei ollut mitä ostaa. Tupakka oli yksi kysytyimmistä tuotteista. Kansa vaati tupakkaa kortille: "Pankaa tupakkaa äkkiä kortille, että saisi köyhempikin ostaa."

Tupakka saatiin vihdoinkin kortille lokakuun alussa 1942, mutta tupakka katosi kaupoista. Kuukauden korttiannos oli neljä askia pillitupakkaa. "Pöllitupakat" toimitettiin rintamalle. Tupakoiijat saattoivat maksaa päivärahoistaan kiskurihintoja tupakoimattomille ostokorttiansa käyttäjille. Aake Jermon mukaan tupakoimattomat naisetkin ottivat usein tupakkakupongin vaikkapa sokeriannoksen asemesta. Tupakoiva aviomies saattoi pakottaa puolisonsa luopumaan sokeriannoksestaan tupakan hyväksi.

Tupakkakortin hakijoita oli 674 652 henkilöä, mikä oli odotettua pienempi määrä. Niinpä seuraavassa korttien jakelussa tupakkamäärä voitiin kaksinkertaistaa. Tupakkakortti voitiin myöntää tietyn edellytyksin myös henkilölle, joka ei ollut aiemmin käyttänyt oikeuttaan tupakkakorttiin.

Säännöstely valtasi alaa sota-vuosien edetessä. Ostokorttien viidakoissa vaelteli kaikkiaan yli 160 erilaista korttia (778.000.000 kpl), joista "runkokorttina" pidettiin yleisostokorttia. Jokainen kortti oli arvopaperi.

mistaa vain yhtä savukemerkkiä. Kotirintamalle valmistivat P.C. Rettig Co **Klubi 77:ää**, Pietarsaareen muuttanut Viipurin Tupakka Oy **Kerhoa** ja Oy Ph.U. Strengberg & K:ni **Mekkaa**.

Fennia valmisti armeijaa varten **Työmiestä**. Kun **North Staten** ja **Twenty Goldin** saanti tyrehtyi, Työmies-savukkeelle annettiin yhdistelmänimi "**Työmsteit**".

Mustan pörssin kaupassa tavaroiden kuljetuksen yhteydessä oli suuri riski jäädä kiinni. Niinpä tavaraa kuljetettiin varsin erikoisin keinoin, kuten heinäkuormissa, ruumisarkuissa, joiden ruumisautoissa saattoi olla Suomen lippu puolitangossa ja hyvin peiteltynä "potilaina" kuljetuspaareissa sianruho. Jopa lastenvaunuja käytettiin tavaroiden salakuljetukseen, kuten Haaparanassa 1944. Tällöin pikkulapsen alta löytyi puolikymmentä pulloa viinaa, piipputupakkaa sekä 50 rasiaa tupakkaa. Ostettiin, myytiin ja vaihdettiin kaikkea kelpoista.

Miehet ja naiset eriarvoisessa asemassa

Tupakan ostokortin saamiseksi miehen piti olla 20 vuotta täyttänyt. Naisilta vaadittiin vähintään 24 vuoden ikää. Tupakkakortin saanut menetti kuukauden sokeriannoksestaan 250 g. Vain miehet saivat vaihtaa lisäsokerikorttinsa tupakkakorttiin. Ake Jermo mainitsee, että kenties yhtenä syynä naisten syrjimiseen oli Helsingin yliopiston uuden naisten tautien ja synnytysopin professorin Mauno Rauramon pitämä virkaanastujaisesitys, jonka aiheena oli Tupakka ja nainen. Rauramo luetteloi naisille tupakanpoltoista seuraavia haittoja, kuten ulkonäön rapistu-

minen, sukupuolivietin aleneminen, munasarjojen surkastuminen sekä jopa täydellisen lapsettomuuden aiheuttaminen.

Tupakkapula iski ja kessunviljelyn kultakausi alkoi

Suomalainen tupakkateollisuus sai 1930-luvulla edullisesti savukkeiden, piipputupakan ja sikarien raaka-ainetta. Kotimainen tupakanviljely teollisuustuotantoon ei kannattanut. Tupakkaa kuitenkin

kin viljeltiin pienessä määrin yleensä kotitarpeiksi varsinkin ostotupakan korvikkeeksi. Raakatupakkaa tuotiin muutamina sotaa edeltävinä vuosina keskimäärin 3,8 miljoonaa kiloa 135 miljoonan markan arvosta. Sodan sytyttyä tilanne muuttui. Tupakkatehtaiden ulkomaisen raaka-aineen saanti tyrehtyi. Tupakan ostovaikeutui. Tarjonnan vähetessä hinnat nousivat.

Tupakkakuume paheni sodan jatkussa. Myös piipputupakan ja erityisesti sikarien saatavuus heikkeni.

"Tupakkaa on myyty tänään muutama tuhat askia ja illalla on tilit tarkastettava." Syskyjärven maasto 2.9.1944. Taustalla näkyvät North State-laatikot. SA-kuva.

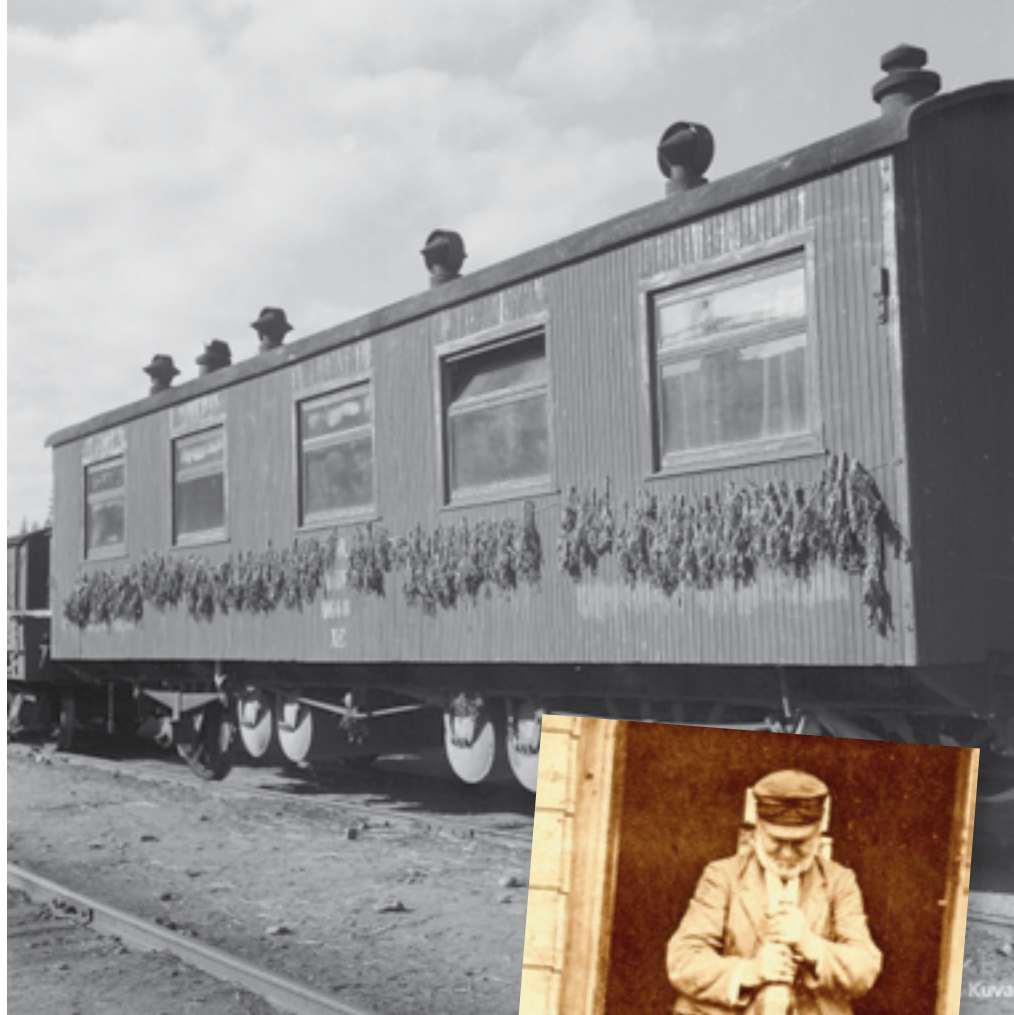

Tätä Työmiestä sai myydä vain sotasairaalan potilaille ja sotatoimialueella.

Maan johtomiehet haalivat sikarin-
sa ulkomailta. Tupakan tuska joh-
ti kessun laaja-alaiseen viljelyyn jo
välirauhan kesän 1940 aikana. Kes-
sun siemenet hankittiin Saksasta,
Ruotsista ja Tanskasta. Ohutlehti-
nen Virginia oli suosittu savuke- ja
sikaritupakkana. Myös Havanna ja
Hollannissa kehitetty Amersfort oli-
vat suosittuja lajeja. Runsassatoinen
ja aikainen Amersfort oli erityisen
sopiva piipputupakaksi. Ruotsis-
sa kehitetty Tofta-lajike saavutti vil-
jelijöiden suosion. Amerikkalaista
Burleyta pidettiin useilla tehtaiden
tiloilla parhaana vaihtoehtona. Kui-
tenkin kotimainen maatiais- eli pal-
turitupakka viihtyi ja tuotti parhai-
ten hallanaroilla kotinurkillaan.

Anna-Helena Vänskä (s.1924) ker-
toi tupakan viljelystä ja käsittelystä
jatkosodan aikana: ”Tupakkamaa-
na oli multava hyvin lannoitettu
pelto päärakennuksen tuntumassa.
Tupakka kasvoi paksuvartiseksi
suurilehtiseksi kasviksi, joka kuivat-
tiin tuvan orsilla. Tupa oli tuolloin
kuin lehtimaja, josta tupakkakas-
vit kannettiin ulkokuivaukseen lii-
terin orsille. Kuivumisvaiheen jäl-
keen tupakan hakkaajan oli saatava
tupakka mahdollisimman hyvin sil-
putuksi.” Hän mainitsi myös, että
tupakkaa viljeltiin ennen II maail-
mansotaa useilla kylän peltotilkuil-
la. Anna-Helena Vänskän mukaan
savuketupakat olivat monille kuin
kalliit ”karamellit” arjen omiin hal-
poihin kessuihin nähden.

Tupakan viljely mitoitettiin tar-
peista lähtien. Maatalouden Pikku
Jättiläisen 1947 (toim. Seppo Simo-
nen) mukaan keskivertopolttajan
katsottiin kuluttavan noin 6 kg tu-
pakkaa vuodessa. Aarin alueen tuot-
to on 20 kg kuivaa tupakkaa. Saman
lähteen mukaan aarille mahtui koh-
tuuvälein 400–500 kpl Amersfort-
ja Virginiatupakoita sekä maatiais-
eli palturitupakoita 1 600–2 000 kpl.
Koska Suomen kesä oli lyhyt, var-
mistettiin sadon kypsyminen kas-
vattamalla taimet lavoissa. Kas-
vupaikaksi tuli mieluiten valita
aurinkoinen ja suojainen multava
hietamaa etelärinteeltä. Tupakan so-
piva istutusaika oli säiden mukaan
kesäkuun puoliväli, pohjoisessa vä-
hän myöhempi. Lannoituksen tuli
osua kohdalleen. Kastelu piti hoi-
taa hyvin. Maatalouskalenteri 1947
kertoo edelleen, että vedellä kaste-

*Tupakoita kuivumassa evakkojunan kyljessä
Jaakkimassa elokuussa 1944. SA-kuva.*

*Tupakan käsittelyä Tammelan Hykkilässä.
Jyskylän isäntä hakkaa tupakkaa petkelellä.
Suomen Kuvalehti 1929.*

Virginia on säilyttänyt nimensä ja intiaanikuvansa tupakkamarkkinoilla.

"Nykyisin on tupakkaa rintamalla, kun keksittiin kessu. Mutta tätäkään ei ole liikaa." (Saunaniemi). Metsäpirtti 7.12.1943. SA-kuva.

Suomen Tupakka. Tupakkatehtaalla. 26.1.1940. SA-kuva.

lun lisäksi käytettiin salpietariliuosta, jossa 10 litraan vettä sekoitettiin 40 g salpietaria. Hyvin palanut lehmän ja hevosen lanta olivat paras-tupakan kasvulle, hajulle ja maulle. Sitä tarvittiin 200–400 kg aarille ja kalin korvikkeeksi puuntuhkaa noin 40–70 kg.

Syntymäkotini tupakan viljelyn puitteet olivat suositusten mukaiset. Lannoitus toimi viljelypalstan vieressä sijaitsevan navetta- ja tallirakennuksen karjanlannan turvin. Kasteluvettä sai tarvittaessa lähistölä olleesta karjakaivosta. Lyhyen kesän vuoksi myöhäiset lajit eivät aina ehtineet tuleentua eli kypsyä. Virginia oli yksi näistä myöhäisemmistä lajikkeista. Hitaasti kuivattamalla saatiin kypsymiseen lisää aikaa.

Kessuneuvosten kulta-aikaa

Useimmat kasvattivat kessua omiksi tarpeikseen, mutta jotkut saattoivat rikastua ammattimaisen kessun viljelyn ja myynnin avulla. Kessu ei kuulunut säännöstelyn piiriin. Tosin valtio antoi määräyksen kessun myymisestä vain lehtimuodossa. Säännös voitiin helposti kiertää esimerkiksi musertamalla kasvi rouheeksi tai kessunleikkuria käyttämällä.

Tupakan hehtaarisato saattoi olla kuivattua valmista lehtitupakkaa 1 500 kg, mistä myydessä voi saada 300.000 markkaa. Erityisen tuottoisa oli pahin pulavuosi 1945. Aake Jermon kertoo tästä: "Kessuneuvokset keräsivät ostamansa edellisenä syksynä keräämänsä tavaran varastoon käsiteltäväksi odottamaan seuraavan vuoden huippuhintoja. Kessunlehdet ja rungot jauhettiin kessumyllyssä rouheeksi."

Yleisenä tunnetun reseptin mukaan kuivaan kessusekoitukseen pantiin kaalinlehtiä, perunanvarsia, rikkaruohoja, sementtiä ja vettä. Vettä laskettiin 100 kg:n kuivaan kessusekoitukseen 30 litraa ja sementtiä 10 kg. Näin 1500 kg:n hakatusta kessumäärästä saatiin 2100 kg "ensiluokkaista tavaraa", jonka nahkeus johtui kessuneuvoksen mukaan "hiostuksesta eli jalostuksesta" ja sementin aiheuttama pöly osoitti tavarahan olevan "kuivaa". Sementin ja rikkaruohojen käyttö kessun valmistukseen lisäsi entisestään polton terveydellisiä vaaratekijöitä.

Kessuneuvoksilla saattoi olla va-

Tupakkaa pakataan valtavat määrät eri yksiköille. SA-kuva.

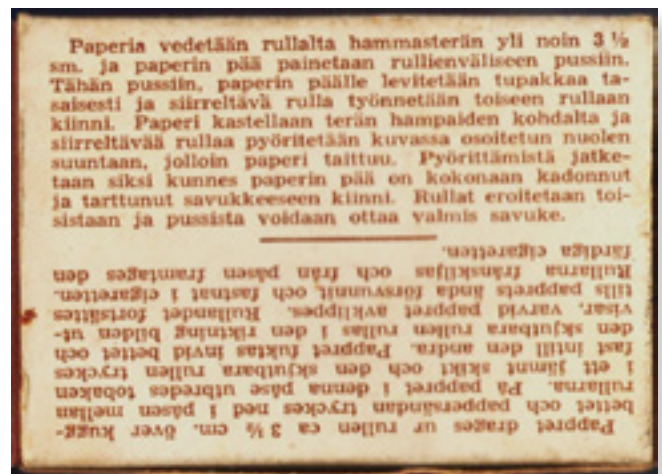
rastoissaan tuhansia kiloja tupakkaa. Korkeimmillaan kessukilon kilohinta oli keväällä 1945. Hinta kipusi jopa 2 500 mk:aan kilolta. Myyntihinta ylitti moninkertaisesti ostohinnan ja muut kustannukset. Jermon mukaan viljelijöitä jymäytettiin ja ostajia petettiin. Sodan päätyminen ja maailmanmarkkinoiden avautuminen johtivat kessuneuvoston myyntitulojen romahtamiseen. Monille jäivät jäljelle myymättömät aiemmin hamstratut tupakkamäärät.

Tupakkateollisuus tupakanviljelyn kehittämiseen ja kotimaisen raaka-aineen ostoon

Tupakkateollisuus kiinnostui kotimaisen tupakan viljelyn koetoiminnasta. Teollisuuden piirissä nähtiin kessukaupan riistäytyneen törkeäksi

HT tupakat ovat parhaat.

Savukkeenkäärijä eli sätkäkone. Rasian takakannessa ovat käyttöohjeet. Yksinvalmistaja Jalmari Ahokas Helsinki.

keinottelun välineeksi. Tohtori Henrik von Rettigin aloitteesta tupakka-tehtaat Rettig ja Strengberg aloittivat perusteelliset viljelykokeet – Rettig Piikkiössä ja Strengberg Pietarsaaren lähetyksillä. Koetoiminnan tuloksilla pyrittiin kannustamaan viljelijöitä tupakan kasvatukseen. Maatalouskoelaitoksen maisteri J. Wallin kirjoitti perusteellisia tupakan viljelyn ohjekirjasia. Neuvontatilaisuuksia pidettiin. Radio ja lehdistö olivat informaatiossa mukana.

Rettig, Strengberg ja Viipurin Tupakka perustivat tupakan ostokonttorin Oy Kotoston, joka ilmoitti syksyllä 1944 ostavansa rajattomasti kotimaista lehtitupakkaa. Ostoilmoituksessa annettiin myös tupakan viljelyn ohjeita. Tupakkakilosta luvattiin maksaa viljelijälle 150–250 mk merkistä ja laadusta riippuen. Lisäksi vähintään 25 kilon myyntimäärästä sai oikeuden ostaa korttivapaasti 35 % lähettämästään tupakkamäärästä valmista verotettua piipputupakkaa.

Uusia tupakkatehtaita perustettiin. Näistä Hämeen Tupakka Oy myi piipputupakkaa Virvelin vihreä ja Hämeen Ukko -sikareja. Saarioinen Oy valmisti kotimaisista tupakanlehdistä sikareja.

Käänte toisen maailmansodan jälkeen

Tupakanviljelyn koetoiminta jatkui vuoteen 1948 saakka. Kansainvälisten kauppasuhteiden vähittelen auettua tupakkaa sai ulkomailta halvemmalla kuin Suomessa viljelytynä. Suurimmat syyt tupakan viljelyn kannattamattomuuteen Suomessa olivat ilmasto sekä viljelyn ja käsittelyn taitamattomuus. Lisäksi tupakan käsittelyn työläät vaiheet

Rettigit – Suomen tupakkateollisuuden suuryrittäjät.

osuivat maataloudessa vuoden kii-reisimpiin kausiin. Suurviljelmilä ongelmana oli sopivien kuivaus- ja varastotilojen riittämättömyys. Strengbergin tupakkatehtaan teknilinen johtaja Birger Karlsson toteaa kärjekkäästi pulavuosien kotimaisen tupakan viljelyn yhteenvedossa: ”--Suuret pinta-alat vaikeasti korvattavaa viljelysmaata sidottiin erittäin huonotuloksiseen tupakanviljelyyn, ja hyvin suuri osa sadosta pilattiin ymmärtämättömyyden ja huolimattomuuden takia tupakateollisuuden ollessa syrjäytettynä.”

Tupakka vapautui säännöstelystä vasta vuoden 1949 alussa. Tosin korttiannoksia oli sitä ennen vähitellen lisätty. Viimeinen kuukausiannos oli 18 rasiaa savukkeita, 72 sikaria tai 450 g piipputupakkaa. Tupakointi oli juurtunut kansaan. Alkoi tupakasta irrottautumisen kausi, joka jatkuu edelleen.

Sodan jälkeen jatkuivat raskaat rakentamisen ja puutteen vuodet. Terveellisten elintapojen ohjeistus ja noudattaminen eivät heti nousseet tärkeimmiksi asioiksi kansal-

North State kuului sodan ajan tunnetuimpiin tupakkamerkkeihin. Suomessa myynnissä olleessa vihreässä "Nortissa" oli ilmoitus tupakoinnin vaaroista.

lisen olemassaolon uhkan, aliravitsemuksen ja lähes kaikkinaisen puutteen aikana. Vähitellen kansan voimien ja parempien elinolosuhteiden kohentuessa myös lainsäädäntö, kansanterveystyö ja muut tukitoimet voittivat alaa ja alkoivat ohjata kansaa entistä tehokkaammin terveellisempien elintapojen suuntaan.

EUROPA-SARJA JA MUUTA UUTTA EUROSETELEISTÄ

5€ EUROPA

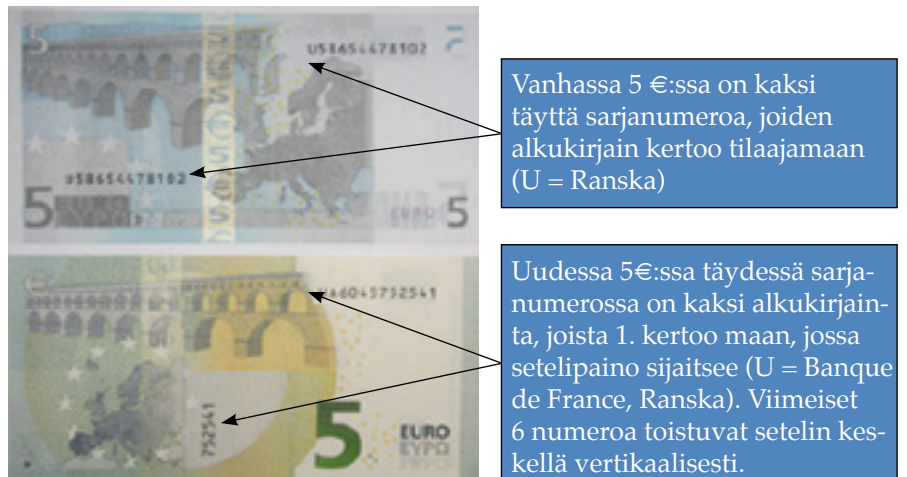
Ulkonäkö muuttui uuden setelisarjan myötä – mitä muuta?

Euroopan keskuspankki EKP on jo useamman vuoden ajan uudistanut v. 2002 suunniteltua eurosetelistöä ja muuttanut ulkonäön lisäksi turvatekijöitä tarkoituksenaan pysyä väärentäjien edellä. Uusi sarja julkaistiin toukokuussa 2013 ja ensimmäisenä laskettiin liikkeelle Mario Draghin allekirjoittama 5€ setelistö (Kuva 1, Viite 1). Sarja nimettiin Europa-sarjaksi hologrammissa ja vesileimassa esiintyvän Europa-neidon mukaan (Kuva 1). Kuva-aiheiltaan uusi seteli muistuttaa vanhoja viitosia, mutta värimaailma on erilainen (Kuvat 1 ja 2).

KUVA 1. Uuden Europa-sarjan 5€ seteli

KUVA 2. Sarjanumeron paikka ja sisältö muuttuivat

TAULUKKO 1. Europa-sarjan alkukirjain kertoo maan, jossa setelipaino sijaitsee.

D	Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych, Warszawa (Puola)
E	François Charles Oberthur Fiduciaire, Chantepie (Ranska)
H	De La Rue, Loughton (Englanti)
J	De La Rue, Gateshead (Englanti)
M	Valora, Carregado (Portugali)
N	Österreichische Banknoten und Sicherheitsdruck GmbH, Wien (Itävalta)
P	Johan Enschedé en Zonen, Haarlem (Hollanti)
R	Bundesdruckerei GmbH, Berlin (Saksa)
S	Banca d'Italia, Roma (Italia)
T	Central Bank of Ireland, Dublin (Irlanti)
U	Banque de France, Chamalières (Ranska)
V	Fábrica Nacional de Moneda y Timbre, Madrid (Espanja)
W	Giesecke & Devrient GmbH, Leipzig (Saksa)
X	Giesecke & Devrient GmbH, München (Saksa)
Y	Bank of Greece, Athens (Kreikka)
Z	Banque Nationale de Belgique, Bruxelles (Belgia)

Tilaajamaan tunnistetta ei ole enää sarjanumerossa

Ulkonäön ja turvatekijöiden lisäksi tärkein muutos on tapahtunut sarjanumerossa. Ensinnäkin setelistä löytyy 1½ sarjanumeroa aiemman kahden täyden sarjan sijasta: entisellä paikaltaan oikealta ylhäältä ja 6 viimeistä numeroa poikittain setelin keskeltä (Kuva 2).

Sisällöllisesti suurin muutos on se, että kun vanhassa eurosetelistössä sarjanumeron ensimmäinen kirjain koodasi tilaajamaan ja painopaikka oli koodattu kääntöpuolella olevan pikkukoodin ensimmäiseen kirjaimeen, uudessa sarjassa tilaajamaan tunniste puuttuu kokonaan. Europa-sarjassa sarjanumeron ensimmäinen kirjain kertoo ainoastaan maan, jossa setelipaino sijaitsee (Taulukko 1). Koska tilaaja on aina

TAULUKKO 2. Europa-sarjan setelin paikan arkissa osoittavat merkit sarjanumerossa ja pikkukoodissa.

Painopaikan koodi	Koodi sarjanumerossa	Koodi pikkukoodissa
S tai U	2. kirjain ja 1.numero	5. ja 6. merkki
N tai Z	1. ja 2. numero	5. ja 6. merkki
V	3. ja 4. numero	5. ja 6. merkki

Tarkemmin:

<http://forum.eurobilltracker.com/viewtopic.php?f=5&t=55118&start=105>

EKP, varsinaisesti millekään maalle ei enää tehdä omia seteleitä. Ne maat, joissa setelipainatusta jatketaan, säilyttävät nännäisesti omat koodinsa mutta setelit on voitu tilata minkä tahansa muun EMU maan kiintiöstä. Ne muutammat EMU maat, joilta puuttuu oma setelipainatus, menettävät kokonaan ”omat” setelinsä. Näin ollen esimerkiksi Suomen L seteleitä ei enää tehdä Europa-sarjaan. Tähän joukkoon kuuluvat myös Kypros, Malta, Viro, Slovakia ja Slovenia. Lisäksi sarjanumerossa on toinen kirjain, eli voidaan puhua A, B, C jne sarjoista, mutta käytännössä tuo toinen kirjain on vain juokseva merkki lisäten koodattavien setelien määrää. Sarjanumerosta löytyy myös tieto setelin paikasta painoarkissa, mutta koodi on eri paikoissa eri painojen seteleissä (Taulukko 2).

Pikkukoodi kertoo painopaikan lisäksi laattanumeron ja paikan arkissa

Suorakaiteesta hologrammin vierestä löytyvä pikkukoodi toistaa sarjanumeron ensimmäisen kirjaimen eli kertoo maan, jossa setelipaino sijaitsee. Muilta osin pikkukoodin tulkinta tapahtuu kuten aiemminkin, eli merkit 2–4 kertovat painolaatan ja kaksi viimeistä paikan painoarkissa (Taulukko 2).

Millä tunnuksilla uusia seteleitä painetaan?

EKP:n tilausvahvistusten mukaan v. 2012 5€ seteleitä tilasivat Itävalta, Italia, Ranska, Espanja ja Belgia ja nämä setelin onkin jo laskettu liikkeelle v. 2013. Liikellelaskettujen maiden osalta tilaajamaa ja painopaikan maa ovat sattumalta samat,

joten kooditus seuraa näennäisesti vanhaa kaavaa: Itävallan tilauksissa sarjanumero alkaa kirjaimella N, Italian S, Ranskan U, Espanjan V ja Belgian Z. Jatkossa tämä logiikka kuitenkin siis rikkoutuu. Jos esimerkiksi Suomi, jonka tunnus on ollut L, tilaa 5€ setelin ja se painetaan vaikkapa Belgiassa sijaitsevassa Banque Nationale de Belgique, setelin sarjanumeron ensimmäinen kirjain onkin Z (Taulukko 1), eikä setelistä

TAULUKKO 3. EKP:n liikellelaskemat Europa-sarjan 5€ setelit laattanumeroineen.

Itävalta	Italia	Ranska	Espanja	Belgia
N004	S001	U002	V001	Z003
N005	S002	U003	V002	
N006	S003	U004	V003	
N008	S004	U005	V004	
N009	S005	U006	V005	
N010	S006	U007	V006	
N011				
N014				
N015				
N017				

itsestään näe Suomen sitä tilanneen. Joissakin tapauksissa ensimmäisen kirjaimen koodillinen merkitys muuttuu täysin: kun tällä hetkellä koodi D on tarkoittanut Viron tilan-

TAULUKKO 4. Suomen (L) tilaamat eurosetelit.

(Lähde: www.oulunnumismaatikot.fi)

Allekirjoittaja	Nimellisarvo ja laattanumero						
	5€	10€	20€	50€	100€	200€	500€
Duisenberg	D001	D001	D001	D001	D001	D001	D001
Duisenberg	---	---	---	H005	D002	---	---
Duisenberg	---	---	---	H006	---	---	---
Duisenberg	---	---	---	H007	---	---	---
Trichet	E001	---	P011	---	H001	---	---
Trichet	E010	---	E003	---	H002	---	---
Trichet	E011	---	E005	---	---	---	---
Trichet	---	---	E006	---	---	---	---
Trichet	---	---	G005	---	---	---	---
Trichet	---	---	G006	---	---	---	---
Trichet	---	---	G010	---	---	---	---
Trichet	---	---	G011	---	---	---	---
Trichet	---	---	G012	---	---	---	---
Trichet	---	---	G014	---	---	---	---
Trichet	---	---	G015	---	---	---	---
Trichet	---	---	H006	---	---	---	---
Draghi	---	---	R020	---	---	---	---
Draghi	---	---	R023	---	---	---	---
Draghi	---	---	R024	---	---	---	---
Draghi	---	---	R025	---	---	---	---
Draghi	---	---	R026	---	---	---	---
Draghi	---	---	R027	---	---	---	---

neen setelin, tuleekin se uudessa sarjassa tarkoittamaan sitä, että seteli on painettu Puolassa. Mielenkiintoista on myös nähdä, milloin uusilla aiemmin käyttämättömillä alkukirjaimilla (H, J, R, W) varustettuja seteleitä nähdään ensimmäisen kerran.

Kaikkia tehtyjä painolaattoja ei vielä liene laskettu liikkeelle. Taulukossa 3 ovat kirjoitettaessa (18.8.2013) liikkeellelasketut laatat. Lista on täydentynyt vähitellen kuluvan vuoden aikana.

L-SETELIT JA UUTUUKSIA EUROSETELISTÖSSÄ

Tähän mennessä julkaistut L-setelit

EKP:n tilauskirjan mukaan Suomi on viime vuosina tilannut vain 5 ja 20€ setelistöä ja niinpä uutuu-
det löytyvät näistä nimellisarvoista (Taulukko 4, Viite 2). Eri laatat mukaan lukien Suomen tilaamia L-seteleitä on tähän mennessä julkaistu 34 (Taulukko 4).

Muita uutuuksia euroseteleissä

Tänä vuonna (2013) Suomi on tilannut 10 ja 20€ seteleitä eli ensi vuonna julkaistaan pitkästä aikaa myös uusia kympejä Suomelle. Lienee kuitenkin niin, että nämä kympit ovat uutta Europa -sarjaa, ja siksi L-kirjainta Suomen tilauksista ei löydy. Toivottavasti EKP:n tilauskirjoja lukemalla näidenkin setelien jäljille päästään. Isompia arvoja L-kirjaimella voidaan kuitenkin vielä nähdä, sillä EKP on ilmoittanut setelien uudistamisen tapahtuvan nimellisarvo / vuosi vauhdilla. Draghin allekirjoituksella on tähän saakka julkaistu pääasiassa vain 5–20€ setelistöä -uusimpina 20€ setelit Suomelle (L), Virolle (D), Slovenialle (E), Ranskal-
le (U) ja Kreikalle (Y) – mutta viime vuoden tilauskirjan mukaisesti myös 50€ sarjaa tilattiin Saksalle (X), Belgialle (Z) ja Espanjalle (V), ja nämä setelit ovatkin jo tulleet kiertoon Draghin allekirjoittamana samoin

kuin Saksan (X) tilaamat 100 ja 200€ setelit. Tälle vuodelle odotellaan vielä Italian (S) viisikymppistä joka senkin löytyy v. 2012 tilauksista (Viite 2). Kaikki tunnetut 1018 eri setelikombinaatiota mallista 2002 ja 29 Europa-sarjan yhdistelmää löytyvät täältä: <http://liste.eurobillets.free.fr/> ja hyvä kotimainen Pekka Alatalon ylläpitämä tiivistelmä näistä löytyy omilta verkkosivuiltamme: <http://www.oulunnumismaatikot.fi/tietopankki/tiedostot/euroseteliyhdistelmat.pdf>

VIITTEET

1. <http://www.uudet-eurosetelit.eu/Eurosetelit/Vertaisle/Vertaileuutta-ja-vanhaa-5-euron-seteliae?gclid=CKGFzJbRhrkCFbGXcAodxkEAFQ>

2. <http://www.ecb.europa.eu/stats/euro/production/html/index.en.html>

HTO Huutokaupat

Järjestämme postimerkki- ja rahahuutokauppoja
4 kertaa vuodessa.

Tarjolla paljon numismaattisia kohteita.

Joulukuun huutokauppaan kohteiden jättö
31.10.2013 mennessä joihinkin alla mainituista liikkeistä.

Postimerkkipalvelu Vetola Oy, Rautatienkatu 12, 33100 Tampere
Puh. (03) 2233 654, info@postimerkkipalvelu.com
www.postimerkkipalvelu.com

Rahaliike Numismatics Coins / J.Nuorala OY, Koulukatu 28, 90100 Oulu
Puh. 044-2040574, jani@jncoins.com
www.jncoins.com

Käpylän Merkki Oy, Pohjolankatu 1, 00610 Helsinki
Puh. (09) 792 851, myynti@kapylanmerkki.fi
www.kapylanmerkki.fi

**Seuraava huutokaupamme avautuu 01.09.2013
ja päättyy 24.09.2013 klo 20**

www.htohuuto.fi

Internet auction
powered by
PhilaBid

212	10 kop. 1840, 20 kop. 1836, 40 (em. kunto 3), 1848, 51 (näiden kunto 4)	12,-	236	Jemenin dem.tasav.: 1 din. 1984,P7	7	8,-	
213	10 kop. 1861, 09, 14, 15, 15 kop. 1861, 67, 07, 08, 20 kop. 1863, 64, 91, 08, 09, 14.....	4	25,-	237	Kenia: 5-100 shillinkiä 1978, P 15-18	9-10	15,-
214	5 kop. 1838, 43 (kunto 3) ja 45 ja 52, (kunto 4)	15,-	238	Kiina: 1 sentti - 10 yania, n. 1940-1949, PS 1655-58, 2454, 2456-58, 8 eril.	9-10	12,-	
215	5 kop. 1868, 84, 86, 88-90, 92, 98, 05, 11,12.	4-5	20,-	239	Kuuba: 10-100 pesoa 1950-60, P80c 88c (mol. Che), 93a, 3 eril.	9-10	16,-
216	10 kop. 1861 SPB/-, 68, 89, 04, 05, 08-11, 13, 15 ja 15 kop. 1863-65, 99, 05, 07, 08, 12, 14, 15	3-4	25,-	240	Kuuba: 1-20 pesoa 1985-2004, P 102d, 112, 121d, FX 7-9, 6 eril.	9-10	8,-
217	20 kop. 1860-63, 67, 68, 80, 86, 89, 03-12, 14	3-5	25,-	241	Kuwait: 1-20 din. 1986-91, P 13d, 14c, 15c, 16 b, 4 eril.....	9-10	14,-
218	5 kop. 1813, 18, 19, 21, 22, 40.....	3	15,-	242	Rwanda: 100-5000 frangia n. 1988-2003, P21, 22, 26, 27, 29a, 5 eril.....	9-10	17,-
Suomalaisia seteleitä			243	Saksa: 200 mk-5 miljardia n. 1908-23, P 33-123, 28 eril.	2-5	5,-	
219	25 ja 50 p. 1918, 1 mk 1915A (3), 16 (2), 20 mk 1945 A, Tuo/Car.....	7	10,-	244	Singapore: 1-10 doll. 1976-79, P 9, 10, 11a (7), 3 eril.....	9-10	16,-
220	20 mk 45 A (2), 10 mk 45 A (1), 100 mk 1945 B (1), 4	4	5,-	245	Amerikka: 63 eril. seteliä 16 maasta, noin 1957-2007	9-10	25,-
222	1945 liitt. B: 5 mk Tuo/Wah (kunto 7), 10 mk Rai/Car (kunto 9), 20 mk Rai/ Asp (kunto 8-9), 50 mk Jut/Car (kunto 9-10) ja 100 mk Tuo/Car,(kunto 7-8) ...	44,-	246	N:liitto ja siitä syntyneet valtiot: 63 eril. 16 maasta 1961-2010	9-10	19,-	
223	1000 mk 1955 Sim/Asp, F 0111908.....	3	5,-	247	Tyynenmeren saarivaltiot (Fidzi, Papua-Uusi Guinea, Salomonsaaret, Samoa, Tonga, Vanuatu) 7 set.	9-10	11,-
224	25 ja 50 p. 1918, 1 mk 1963 Å-kirj.(2), 10 mk 1963 A Koi/Leh, AY1579866, (kunto 7), 1980 Uus/Pun, N9200665, muiden kunto	9	8,-	248	Muoviseteleitä n. 1996-2012, 12 seteliä 12 maasta (mm. Brunei, Honduras, Hongkong, Malesia, Paraguay, Vietnam)	9-10	12,-
225	25 ja 50 p. 1918, 1 mk 15 A, 16, 5 mk 39D, 45A, 20 mk 39 D, 45B, 1 mk 1963, Å-kirj. (3), 10 mk 1980, 100 mk 39 D	4-8	10,-	249	Ranska; 500 fr. 27.4.1933 ja 1000 fr. 31.3.1938, P 66m ja 90c.....	4	6,-
Ulkomaisia seteleitä			Poletteja				
226	Saksa: 11 hätäseteliä, Posen: 50 kop. ja 1 rupla 1916, + 8 muuta ulkom. set.	4	8,-	250	Itä-bingo (2), Kotkan sotavet. (37), Sisu-bingo, SJK, (120), Teboil itsepalv. (10), 6 ulkom. polettia	5,-	
227	Saksa, Osterwieck, 20 mk 1.5.1922, nahkaa, Grabowski 350	6	45,-	251	Linnanmäki: 10 mk (3 eril), 20 mk (2 eril.), Vuoristorata, Pohjolan Pesula Oy, (4 kpl.), Suomi: rahasarja 1991, Mitalit: Mauno Koivisto 60 v, (Sakki), 33 mm, PSP 75 v, Sos.huollon keskusliitto 50 v.	10,-	
228	Latvia: 1 ja 3 rub. 1919, 25 latu 1938 50 latu 1934, 1, 2, 5, 20 ja 50 rub. 1992	4-8	12,-	Muita keräilytavaroita			
229	Eesti: 5 ja 10 p. 1919, 50 p. 1919(2), 5 kr. 1929, 10 kr. 1937 (2), 20 kr. 1932	2-6	12,-	252	Veikkaajan Tuki ja Tukiketju 1952, Laitteeseen asetettiin voittorivi ja sen jälkeen laite veikkauskupongin päälle. Näin todettiin nopeasti montako oli oikein. Laatikon kannessa olympia-renkaat, käyttämätön, pahvilaatikon mitat 70 x 168 x 15 mm, erikoinen, KUVA	10,-	
230	Algeria: 100 din. 1970 (P 128, kunto 7, neulanreikä) ja 1992, P 137, kunto 9.....	12,-	253	raharenki 1930-luvun 50-pennisille, korkeus 38 mm	10,-		
231	Bahama: 1/2 - 3 dollaria 1984-1992, P 42-44, 50, 4 eril.	9-10	16,-	254	rautasormus 1940 ja 3 maaottelumarssi 1941-merkkiä	5,-	
232	Chile: 5 senttiä - 1000 pesoa, noin 1960-2010, P 126, 127a, 136,143, 161	9-10	8,-				
233	Hollanin Antillit: 1-10 guld. 1970-2003, P 15b, 20, 21, 28c, 4 eril.	9-10	18,-				
234	Hollanti: 5-25 guld. 1941-73, P 50,59, 95, 3 eril.	7-8	29,-				
235	Itävalta: 1 Reichsmark 1945, P 113, 2 p. rep. ja 20 schillinkiä 1956, P 136	6-7	11,-				

Suomen Rahapajan pohjaton ahneus

Törmäsin tässä eräänä kauniina kesäpäivänä ranskalaisiin maakuntarahoihin huutokaupassa. 10 euron nimellisarvoisen hopearahan lähtöhinta, jolla rahan sain huudettua, oli 15 euroa. Siis nimellisarvo 10 € ja valmistusmateriaali hopeaa. Suomen Rahapajan julkaisemien maakuntarahoken nimellisarvo on 5 € ja metalliarvo vähäinen. Suomen Rahapajan ranskan 10 € maakuntarahaa vastaavan 10 € erikoisrahan normaali ulosmyyntihinta on noin 39 €.

Pitäisikö numismaatikoiden tehdä samoin, kuin useat filatelitit tekivät euroarvoisten postimerkkien runsaudenpulan kanssa: lopettaa yksinkertaisesti uusien juhlarahojen ostaminen. Kysynnän vähentyessä saattaisi Suomen Rahapaja siirtyä järkevämpään hinnoitteluun ja kysyntä saattaisi jälleen elpyä.

JUSSI Y. HYRY
NUMISMAATIKKO, KAJAANI

Ranskan kansallinen ansioritarikunta

Kuvat 1-2. Max Léognanin Monnaie de Parisille tekemät hahmotelmapiirroksat ritarikunnan suurupseeritähdestä ja komentajasta.

Ritarikunta perustettiin 3.12.1963 presidentti Charles de Gaullen toimesta osana laajamittaista Ranskan palkitsemisjärjestelmän uudelleen organisointia. Ritarikunta perustettiin turvaamaan kunnialegioonan asema, joka oli vaarantunut jäsenmäärän lisääntyneen merkittävästi vuosisadan ensimmäisen puoliskon aikana. Alemman tason kunnianosoituksen luominen sotilaille, siviileille ja ulkomaalaisille antoi valtionpäämiehelle uuden koko yhteiskunnan kattavan palkitsemisvaihtoehdon.

Toisena syynä oli korvata lukuisat eri ministeriöiden myöntämät tunnustukset sekä siirtomaihin si-
dotut ritarikunnat kansallisen tason yhteisellä tunnustuksenosoituksella. Samalla palkitsemisjärjestelmä muuttui yksinkertaisemmaksi ja selkeämmäksi.

Ranskan kunniamerkkien hierarkiassa kansallinen ansioritarikunta on neljäntenä, kunnialegioonan, vapautuksen ritarikunnan ja sotilaallisen mitalin jälkeen.

Ministeriöiden ritarikunnat	
Sosiaaliansioritarikunta	Perustettu 1936
Kansanterveysritarikunta	Perustettu 1938
Kaupallinen ja teollinen ansioritarikunta	Perustettu 1939
Käsiteollinen ansioritarikunta	Perustettu 1948
Turismi-ansioritarikunta	Perustettu 1949
Taistelijan ansioritarikunta	Perustettu 1953
Postin ansioritarikunta	Perustettu 1953
Kansantalouden ansioritarikunta	Perustettu 1954
Urheiluansioritarikunta	Perustettu 1956
Työansioritarikunta	Perustettu 1957
Sotilasansioritarikunta	Perustettu 1957
Siviiliansioritarikunta	Perustettu 1957
Saharan ansioritarikunta	Perustettu 1958
Siirtomaiden ritarikunnat	
Anjouanin tähtiritarikunta	Perustettu 1874
Nishaan-e-Anuar ritarikunta	Perustettu 1887
Musta tähtiritarikunta	Perustettu 1889

Kuva 3. Ritarikunnan suurristi.

Kansallinen ansioritarikunta korvasi seuraavat kunnianosoitukset:

Kuten viereisellä sivulla olevasta taulukosta ja kuvista ilmenee (kts. kuvat 16–19), kansallisen ansioritarikunnan mukanaan tuoma muutos Ranskan palkitsemisjärjestelmään oli varsin dramaattinen.

Kansallisessa ansioritarikunnassa on viisi luokkaa, joista kaksi ylintä (suurupseeri ja suurristi) ovat nimeltään *dignités* kunnialegioonan tapaan. Ritarikunnan suurmestari on Ranskan presidentti ja kanslerina toimii kunnialegioonan kulloinen-kinsuurkansleri, tällä hetkellä armeijankenraali Georgelin. Ritarikunnat merkit on suunnitellut ranskalainen kuvanveistäjä Max Léognany.

Kuva 8. Ritarikunnan komentaja.

Kuva 4. Ritarikunnan suurristin tähti, 1. tyyppi.

Kuva 5. Ritarikunnan suurristin tähti, 2. tyyppi.

Kuva 6. Ritarikunnan suurupseerin tähti, 1. tyyppi.

Kuva 7. Ritarikunnan suurupseerin tähti, 2. tyyppi.

Kansallisen ansioritarikunnan merkit

Ansioritarikunnan risti on sininen emalinen kuusisakarainen Maltanristi, jonka keskustaa kiertää ristin käsivarsien väleissä laakerinlehväsepppele. Ristin materiaali on joko hopea (ritari) tai kullattu hopea upseerista ylöspäin. Ristin etupuolen keskustassa on Marianne-neidon pää jota kiertää legenda "REPUBLIQUE FRANÇAISE" (Ranskan tasavalta). Kääntöpuolen keskussa on kaksi ristissä olevaa ja emaloitua trikolorilippua, joita kiertää legenda "ORDRE NATIONAL DE MERITE

* 3 DECEMBRE 1963*" (kansallinen ansioritarikunta, 2.13.1963).

Ritarikunnan suurristin tähti koostuu keskustaa ympäröivistä 12 Maltanristin käsivarresta, joiden välejä koristavat auringonsäteet. Keskustassa on Marianne-neidon pää, jota kiertää legenda " * REPUBLIQUE FRANÇAISE * ORDRE NATIONAL DE MERITE *" (Ranskan tasavalta, kansallinen ansioritarikunta ja ritarikunnan perustamisen päivänmäärä) sekä laakerilehväsepppele. Tähdet olivat aina vuoteen 1980 saakka kullattuja (suurristi) ja hopeisia (suurupseeri), mutta samaisesta vuodesta alkaen tähtien Maltanri-

Mitat

Luokka	Läpimitta	Nauhan leveys
Suurristi (+tähti)	70 mm (90 mm)	200 mm
Suurupseeri (+tähti)	40 mm (90 mm)	37 mm
Komentaja	70 mm	40 mm
Upseeri	40 mm	37 mm
Ritari	40 mm	37 mm

Kuva 9. Ritarikunnan komentaja, valmistaja duc de Chartres.

tien käsivarsien välistä loistavat auringon säteet ja keskustaa kiertävä nauhat ovat olleet sinisen emaloituja¹. Tähtien ainoa ero on siis se että suurristi on kullattu ja suurupseeri hopeinen.

Ritarikunnan risti kiinnittyy nauhaansa laakerilehväseppelleen ja pienen renkaan kautta.

Ritarikunnan nauha on sininen².

Upseerin ja suurupseerin erottaa ritarista materiaalin lisäksi sen nauhaan kiinnitetty rusetti. Rita-

Kuva 13. Museojohtaja Patrick Spilliaertin kunniamerkkiripa; kansallisen ansioritarikunnan ritariristi ja taiteen sekä kirjallisuuden ritarikunnan ritariristi. Huomaa kaiverrettu saajan nimi kääntöpuolen keskustassa, ko. kaiverruksia tekee vain Arthus-Bertrand, Pariisi.

ria, upseeria ja suurupseeria kannetaan pienessä nauhassa vasemmalla puolella rintaa, komentajaristiä kaulanauhassa. Suurristin tähteä kannetaan vasemmalla puolella ja suurupseerin tähteä oikealla puolella rintaa. Suurristiä kannetaan rinnan yli kulkevassa olkanauhassa.

Kansallisen ansioritarikunnan myönnöt

Ritarikuntaa myönnetään ranskalaisille ja ulkomaalaisille miehille sekä naisille huomattavista sotilas-

tai siviiliansioista. Myönnön suorittaa Ranskan presidentti hallituksen neuvon perusteella. Myöntöperuste on pääpiirteissään sama kuin kunnialegioonassa, vain ansioitumisen taso on sitä alempi. Ranskalaisille sotilaille sekä siviilivirkamiehille on oma asteikkonsa jonka mukaan ritarikuntaa myönnetään. Suurmestarina Ranskan presidentti saa virkaanastuessaan ritarikunnan suurristin ja esimerkiksi pääministerille myönnetään ritarikunnan suurristi kuuden kuukauden palveluksen jälkeen.

Virallisessa myöntöseremonias-

Kuva 10. Ritarikunnan upseeri/suurupseerin risti.

- 1) Muutoksesta päätti presidentti Giscard d'Estaing ja uuden tyypin suunnitteli jälleen Max Léognany.
- 2) Sotilasansioritarikunnan ja Yhdistymisen ritarikunnan nauhojen tapaan, jotka toimivat kansallisen ansioritarikunnan esikuvina.

Kuva 11–12. Ritarikunnan ritari.

Kuva 14. Ritarikunnan miniripa, suurristi.

Kuva 15. Ritarikunnan miniripa, suuropseeri.

sa tilaisuuteen nimetty sponsori³ (parrain) julistaa saajalle: "tasaval-
lan presidentin nimissä me julistam-
me teidät kansallisen ansioritari-
kunnan ritariksi (tai muu luokka)".
Merkin antamisen jälkeen saajasta
tulee virallisesti ritarikunnan jäsen.
Sotilaiden ollessa kyseessä seremo-
nia pidetään joukkojen katselmuk-
sen edessä.

Ritarikuntaa ei myönnetä postuu-
mista, eikä myöskään yhteisöille tai
sotilasyksiköille.

Ulkomaalaisille myönnettäessä
kansallista ansioritarikuntaa sää-
telee sama periaate kuin kunniale-
gioonaa, eli vaikka ulkomaalaisille
myönnetään ritarikunnan merkke-
jä, heistä ei kuitenkaan tule ritari-
kunnan jäseniä kuten Ranskan kan-
salaisista.

Ritarikunnan vuosittaista myön-
tämistä sääteli ensin 3-vuotinen ja
nyttämmin vuosittaiseksi muutettu
kiintiö, joka vuonna 2003–2005 oli
seuraavanlainen:

Luokka	Maksimi- jäsenmäärä (siviili/sotilas)
Suurristi	5 / 10
Suuropseeri	12 / 12
Komentaja	140 / 95
Upseeri	720 / 470
Ritari	2700 / 1800
Yhteensä	5964

3) Jolla täytyy olla vähintään samanarvoinen
ritarikunnan merkki kuin myönnettävä
tunnustus tai olla kunnialegioonan jäsen.

Kuvat 16–17. Kansallisen ansioritarikunnan korvaamia ritarikuntamerkkejä
(vasemmalla oikealle); Turismi-ansioritarikunta, urheiluansioritarikunta, Saharan
ansioritarikunta, kansantalouden ansioritarikunta, työansioritarikunta ja
käsieteollinen ansioritarikunta.

Ritarikunnan maksimijäsenmäärä on tätä nykyä noin 3000.

Ritarikunnan ensimmäinen myöntöseremonia pidettiin 27.6.1964. Ritarikunnan ensimmäisillä suurristeillä palkittiin kenraali Ely, kassaatiotuomioistuimen ensimmäinen presidentti Damour, keskuspankin kuvernööri M. Brunet ja suurlähettiläs Wladimir d'Ormesson. Marguerite Long oli ensimmäinen nainen⁴ joka palkittiin ritarikunnan merkillä 15.11.1965. Vuodesta 1963 ritarikuntaa on myönnetty kaikkiaan noin 306 000 kappaletta. Kuuluisia saajia ovat mm. Jacques Cousteau, Gérard Depardieu, Josip Broz Tito ja Juan Carlos I.

Ritarikunnan kuuluisia suomalaisia saajia ovat mm. Mauno Koivisto, Paavo Värynen, Matti Klinge ja kenraaliluutnantti Ermei Kanninen.

Lopuksi vielä kiitokset Ranskan kunnialegioonan museolle ja eritoten johtaja Patrick Spilliaertille, kuraattori Ann de Chefdebienille sekä kokoelmavastaava Patrice Greletille avusta artikkelin teossa.

As a final point, I'd like to thank the Museum of the Legion of Honour and especially Director-general Patrick Spilliaert, Curator Ann de Chefdebien and Collections Manager Patrice Grelet for their assistance in completing the article.

Jos on kysymyksiä tai kommentoitavaa, positiivista tai negatiivista, kirjoittajaan voi ottaa yhteyttä sähköpostitse osoitteessa antti.ruokonon@netikka.fi.

Lähteet:

Burke's Peerage & Gentry: World Orders of Knighthood and Merit

Chefdebien, Wodey & Flavigny: Musée national de la Légion d'honneur et des Ordres de Chevalerie

Collignon, Jean-Pierre: Ordres de Chevalerie – Décorations et médailles de France

Strömberg, Nuorteva ja Christina Forssell (toim.): Valtio palkitsee – Staten belönar

Kuvat 18-19. Kansallisen ansioritarikunnan korvaamia ritarikuntamerkkejä (vasemmalta oikealle); Sosiaaliansioritarikunta, siviiliansioritarikunta, postin ansioritarikunta, kansanterveysritarikunta, kaupallinen ja teollinen ansioritarikunta sekä taistelijan ansioritarikunta.

4) Kuuluisa pianisti ja opettaja.

Kuva 20. Armeijankenraali Jean-Pierre Kelche, kunnialegioonan suurkancleri ja kansallisen ansioritarikunnan kansleri 2004–2010.

Kunnialegioonan ja ritarikuntien kansallismuseo / The National Museum of the Legion of Honour and the Orders of Chivalry
www.musee-legiond'honneur.fr

Kuvat:

Source of images 1–20: The National Museum of the Legion of Honour and the Orders of Chivalry, Paris. Photographer: ECPAD

Kuvien 1–20 lähde: Kunnialegioonan ja ritarikuntien kansallismuseo, Pariisi. Valokuvaaja: ECPAD

Pienoisnäyttely Taidemuseon kätköistä – Plooturahoja vuosilta 1686–1752 15.8.–15.9.2013 Riihimäen taidemuseossa

Riihimäen taidemuseon pienoisnäyttelyssä on esillä museossa suoritettavan digitointiprojektin yhteydessä esiin tuotuja Pentti ja Tatjana Wähäjärven kokoelmaan kuuluvia plooturahoja. Kaikkiaan kokoelmiin kuuluu 17 plooturahaa, jotka kaikki on tuotu yleisön nähtäville. Vanhin kokoelmiin kuuluva 2 taalerin plootu on vuodelta 1686 ja myöhäisin vuodelta 1752. Esillä on ½-, 1, 2, ja 4 taalerin kupariplootuja.

Kuparista valssattuja plootuja (sv plåtmynt [plät, levy, pelti]) alettiin valmistaa Ruotsissa vuonna 1644 kuparin ylituotannon ja hinnan sääntelemiseksi. Alun perin rahoihin sisältyvän kuparin määrä vastasi täysin vastaavan hopearahan arvoa, minkä vuoksi suurimmat plootut olivat hankalia kuljettaa ja käsitellä. Kuparin hinnan jälleen noustessa plootuja alettiin käyttää muun muassa käyttöesineiden raaka-aineena ja vientituotteena.

Vuoteen 1674 asti plootuja tehtiin myös 3, 5, 8 ja 10 taalerin arvoisina, joista suurin painoi peräti 19,7 kg. Näitä varhaisimpia plootuja ei taidemuseon kokoelmaan kuitenkaan kuulu. Plooturahoja valmistettiin aina vuoteen 1768 saakka.

Plooturahoissa on nähtävissä viisi leimaa, joista keskimäinen kertoo rahan arvon hopeataalerina merkinnällä silvermynt (hopearaha) tai lyhenteellä SM. Kulmissa olevissa merkinnöissä puolestaan ovat kulloisenkin hallitsijan nimikirjaimet ja vuosiluku.

Plooturahan paino määräytyi arvon mukaan. Vuonna 1716 lyöty ½ taalerin plootu painoi 378 g ja 1 taalerin plootu 756 g. 1700-luvun alkupuolella ½ taalerin plootulla sai esimerkiksi kilon juustoa tai 3,5kg silakoita. Plooturahasta luovuttiin vuonna 1776 rahauudistuksen myötä.

Riihimäen taidemuseo sijaitsee osoitteessa Tempelikatu 8, 11100 Riihimäki.
Lähde: Riihimäen museon tiedote

Puuttuvan väärän metsästys

- Joko sulla on kokoelmassa se väärällä kartalla oleva 2 euronen?
- On ollut jo jonkin aikaa. Sitä vesileimatonta 20 euroista etsin.
- Aa, se. Joo kuulin siitä, mutta mullakaan ei ole vielä.

Numismaatikot ja filatelistit ovat jo vuosia keränneet virhepainamia. Mutta missä ovat osakekirjojen virhepainamat? Onko joku yhtiö laskenut liikkeeseen virheellisiä osakekirjoja ja miten ne erottaa?

Vastaus on yksinkertainen: virheellisiä osakekirjoja on ja ei ole. Osakekirjoissa ei pääsääntöisesti ole turvamerkintöjä paperin vesileimoja lukuun ottamatta. Osakekirjoja on painettu tavallisesti ryppäittäin, jolloin jokainen painotyö on tarkistettu hyvin tarkasti. Virheitä ei näin ole juurikaan päässyt kiertoon saakka. Poikkeus vahvistaa tämänkin säännön. Lisäksi tunnetaan muutamia virheellisiä painoksia, jotka on kuitenkin huomattu ennen liikkeellelaskua.

**Tuusulan Kansanopiston
Kiinteistöosakeyhtiö**

Yhä toimivan yhtiön vuoden 1910 paperissa on perinteinen kirjoitusvirhe (ytiö / yhtiö). Osakekirjan päiväyksen 1.1.1910 perusteella voisi arvata, että paperit on painettu loppuvuodesta 1909. Onkohan tämä sinänsä harmiton typo sattunut Kirjapaino Oy Sanan kirjaltajan kii-rehtiessä joulukinkun syöntiin?

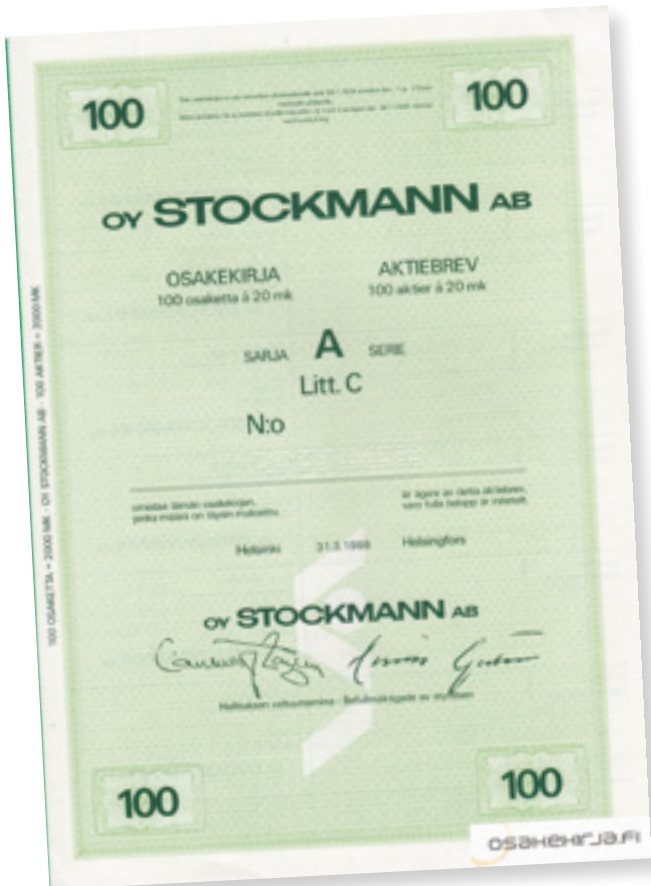
Stockmann Oy Ab, 1986

Suomalaisten pörssiyhtiöiden osakekirjoissa käytettiin vuosikausia dorseerausta. Dorseeraus tarkoittaa menetelmää, jossa osakekirjan selkämymyksen väritys osoitti osakekirjassa olevien osakkeiden määrän. 1 osake

keen osakekirja oli sininen, 5 osakkeen punainen, 10 osakkeen vihreä, 20 osakkeen lila, 50 osakkeen harmaa, 100 osakkeen keltainen, 500 osakkeen tummanpunainen ja 1000 osakkeen ruskea.

Menetelmä helpotti huomattavasti osakekirjoissa tai osinkolipuis-
sa olevien osakemäärien laskemista
esim. pankeissa. Osakekirjan tekste-
jä ei tarvinnut lukea – riitti kun vil-
kaisi selkämysten värin ja ynnäsi
osakemäärän.

Keräilijöille saakka on päässyt hyvin harvan osakekirjan virheelliset dorseeraukset. Ja nekin specimenkappaleina. Yksi on Stockmannin osake vuodelta 1986. Osakekirjassa olevat osakemäärät ja dorseerausvärit ovat ihan sattumanvaraisia. Kuvan 100 osakkeen osakekirjassa on käytetty dorseerauksessa vihreää, joka kuitenkin on varattu 10 osakkeen kirjoille. Valitettavasti minulla

ei ole tiedossa mistä virheessä on kysymys. Mahdollista on, että kyse on ollut koepainoerästä tai oikeasta virheestä painotyössä. Ehkäpä saamme vastauksen vielä joku päivä.

Kansallis-Osake-Pankki, 2.9.1985

Kansallis-Osake-Pankki järjesti keväällä 1986 osakeannin, jossa laskettiin liikkeelle osakkeita, jotka olivat vapaita ulkomaalaisten omistusrajoitteista. Rajoitus oli tullut vuonna 1939.

Tarjousantiin saakka KOP:n osakekirjat olivat olleet kooltaan taitettu A3, jonka välissä oli A4-kokoinen kuponkiarkki. Vapaiden osakkeiden osakekirjoja varten painettiin koeeränä ns. sport-malliset osakekirjat päiväyksellä 2.9.1985, joissa osakekirja on A4-kokoisen arkin yläosassa. Alaosan kupongit jätettiin painamatta.

Sport-mallin käyttöönotto oli raju uudistus: siinä valmistauduttiin jo tulossa olevaan arvo-osuusjärjestelmään painamalla osakekirjasta ja siihen liittyvistä kupongeista juuri sen kokoinen, että kupongit riittäisivät sähköisen järjestelmän tuloon saakka. Nykypäivän vertailu löytynee sanomalehtien siirtymisestä broadsheetistä tabloid-kokoon.

Edellä mainittuja KOP:n 2.9.1985 sport-osakekirjoja on säilynyt 10 kappaletta.

Fiskars 31.8.1987

Fiskars järjesti osakeannin talvella 1986–1987. Osakekirjojen allekirjoittajiksi valittiin Jacob von Julin ja Göran J. Ehrnrooth. Osakekirjojen päiväykseksi päätettiin 31.8.1987, koska Kaupparekisterin uskottiin saavan siihen mennessä rekisteröityä osakepääoman korotuksen.

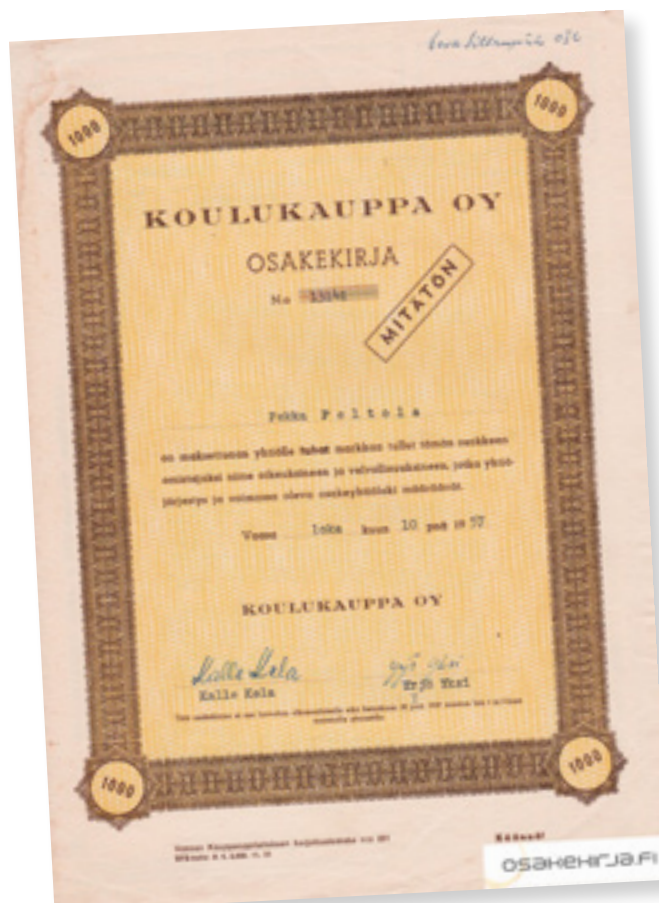
Osakekirjat painettiin ja toimitettiin yhtiölle annettavaksi osakkeenomistajille. Mutta toisin kävi: yhtiössä huomattiin, että osakekirjan allekirjoittaja Jacob von Julin oli yllättäen kuollut jo 1.6.1987 ja osakekirjojen antaminen osakkaille olisi tarkoittanut, että kuollut mies olisi ollut niiden allekirjoittaja.

Yhtiö päätti painattaa uudet osakekirjat, joiden allekirjoittajiksi tulivat Göran H. Ehrnrooth ja Reijo Kaukonen sekä päiväykseksi 15.9.1987.

Koulukauppa Oy

Koulukaupan tarina on suoraan sanottuna hauska. Todella hauska. Me osakekirjojen kanssa peuhavat olemme toisinaan niin vakavia, ettemme osaa ottaa etäisyyttä rakkaaseen harrastuksemme ja pilkettä silmäkulmaan.

Koulukauppa Oy:tä nimittäin ei ole ollut olemassa. Osakekirja ei ole aito. Koulukauppa Oy:n "osakekirja" on ollut Vaasan Kauppaoppilaitoksen harjoituslomake, jolla oppilaat ovat harjoitelleet osakekirjan kirjoittamista. Terveiset Eeva Sillanpäälle, jos hän lukee tämän artikkelin. Hämmennystä hänen harjoitustyöstään on piisannut vielä 50 vuotta myöhemmin.

Numismaattikoliiton sääntömääräinen syyskokous sekä huutokauppa pidetään Vaasassa 26.–27.10.2013

Kokouspaikka Sokos Hotel Vaakuna, Rewell Center 101, 65100 Vaasa

Huonehinnat:

yhden hengen standardhuone á 61 €
kahden hengen standardhuone á 76 €
superiorhuonelisä á 15 €

Huonehinta sisältää majoituksen, aamiaisen,
iltasaunan, langattoman internetyhteyden
sekä alv:n.

Huoneista on tehty kiintiövaraus, josta jokainen
varaa ja maksaa huoneen itse, varataan merkillä
"Numismaatikot". **Varaukset 15.10. mennessä:**

Puh. 020 1234 671

Fax 06 2124 140

vaakuna.vaasa@sokoshotels.fi

Iltajuhla:

Ilmoittautumiset iltajuhlaan (á 30€, ravintola Sky)
Jorma Imppolalle 15.10. mennessä:
jorma1964@gmail.com
tai 044 315 8888 (iltaisn).

Kokous, huutokauppa ja iltajuhla ovat kaikki samassa
hotelli Vaakunan kiinteistössä.

Tervetuloa syyskokoukseen ja huutokauppaan Vaasaan!

Vaasanseudun Numismaatikot ry – Vasanejdens Numismatiker rf

Viikinkiaikainen rahakätkö Päijät-Hämeestä

Helsinkiläinen metallinetsinnän harrastaja Anssi Puisto, teki elämänsä löydön 20.7.2013 mökkipaikkakunnaltaan Päijät-Hämeestä. Puiston etsimen alta paljastui kaikkiaan seitsemäntoista kappaletta hopearahoja ja niiden fragmentteja. Myöhemmin Puisto kävi löytöpaikal-

la museoviraston edustajan kanssa ja jolloin löytyi vielä kolme hopearahaa lisää. Kun lisätään näihin vielä tuo aikaisemmin löytynyt dirhem, niin kaikkiaan rahojen on löytynyt kahdeksantoista hopeista rahaa ja kolme hopearahan fragmenttia. Annetaan löytäjän kertoa itse hieman löydöstä:

"Olin edellisenä kesänä löytänyt eräältä pellolta dirhemin, jonka Tuukka Talvio ajoitti vuosille 998–999. Tänä kesänä, kun pelto taas niitettiin, jatkoin etsimistä löytöpaikan läheisyydessä, ja rahojen alkoikin löytyä lisää. Kaivoin noin 15x20 metrin alueelta melko pinnasta neljatoista kolikkoa, ja kolme fragmenttia. Siinä vaiheessa lopetin kaivamisen, vaikka lupaavia signaaleja tuntui olevan enemmänkin, ja ilmoitin löydöstä museovirastolle. Myöhemmin palasimme paikalle museoviraston arkeologin kanssa, ja löysimme vielä kolme kolikkoa. Kyseessä oli todennäköisimmin aikoinaan maahan kaivettu, ja aikojen kuluessa kynnöissä hajautunut kätkö."

Löytäjä ilmoitti rahat kuvien kanssa Tuukka Talviolle. Talvio tunnisti kuvien perusteella rahat ja ajoitti ne alustavasti aikavälille 862–1009 kuuluviksi. Varhaisimmillaan kätkö voisi olla Talvion mukaan vuodelta 1002, joka tekisi siitä Suomen toiseksi varhaisimman länsimaista rahojen sisältävän kätkön. Rahoista seitsemän on arabialaisia, kuusi englantilaista ja kahdeksan saksalaista.

MARKO PUUMALA